GENERALINIO ADVOKATO NIILO JÄÄSKINEN IŠVADA, pateikta 2010 m. gegužės 20 d.[1]

I — Įžanga

1. Forarlbergo federalinėje žemėje (Austrija) medžioklei taikomi du rinkliavos tarifai. Padidintas rinkliavos tarifas taikomas ne valstybių narių subjektams, o mažesnis tarifas taikomas Sąjungos piliečiams ir Austrijoje pagrindinę gyvenamąją vietą turintiems žmonėms. Dviem Šveicarijos piliečiams, gyvenantiems Šveicarijoje, bet Austrijoje išsinuomojusiems medžioklei skirtą plotą, buvo pritaikytas didesnis tarifas nei Austrijoje gyvenantiems nuomininkams. Šie Šveicarijos piliečiai, ginčydami tokį skirtingą požiūrį, minėtos federalinės žemės administracinės valdžios institucijai nurodė tarp Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos sudarytą susitarimą dėl laisvo asmenų judėjimo (toliau – susitarimas arba EB-Šveicarijos susitarimas)[2]. Atmetus prašymą, abu pareiškėjai pagrindinėje byloje kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, nurodydami, kad padidinto rinkliavos tarifo taikymas pažeidžia jų įsisteigimo laisvę pagal EB sutartį. *Verwaltungsgerichtshof* (Aukščiausiasis administracinis teismas) (Austrija) klausia, ar medžioklė, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, yra savarankiškai dirbančių asmenų veikla pagal EB 43 straipsnį.

II — Teisinis pagrindas

A — *Vienos konvencija*

2. Pagal 1969 m. gegužės 23 d. Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės (toliau – Vienos konvencija)[3] 1 straipsnį „Konvencijos taikymo sritis“ ši konvencija taikoma sutartims tarp valstybių.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — OL L 114, 2002, p. 6.

3 — Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys, t. 1155, p. 331.

3. Pagal Vienos konvencijos 31 straipsnį „Bendra aiškinimo taisyklė“:

„1. Sutartis aiškinama laikantis geros valios principų, atsižvelgiant į joje vartojamų sąvokų įprastinę reikšmę sutarties kontekste ir atsižvelgiant į sutarties objektą bei tikslą.

2. Aiškinant sutartį, jos kontekstą, be teksto, preambulės ir priedų, sudaro:

a) visi su ta sutartimi susiję susitarimai, sudaryti tarp visų tos sutarties šalių dėl jos sudarymo;

b) visi dokumentai, kuriuos pasirašė viena ar kelios tos sutarties šalys dėl jos sudarymo ir kuriuos kitos tos sutarties šalys priėmė kaip su sutartimi susijusius dokumentus.

<…>“

B — *EB sutartis*

4. EB 43 straipsniu draudžiama riboti vienos valstybės narės nacionalinių subjektų steigimosi kitos valstybės narės teritorijoje laisvę. Pagal EB 43 straipsnio antrą pastraipą steigimosi laisvė apima savarankiškai dirbančių asmenų teisę imtis veiklos bei ja verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones.

C — *EB ir Šveicarijos susitarimas dėl laisvo asmenų judėjimo*

1. Susitarimas

5. Susitarimas pasirašytas Liuksemburge 1999 m. birželio 21 d. ir įsigaliojo 2002 m. birželio 1 d. Jis yra vienas iš septynių atskirų sektorių susitarimų, kurie reguliuoja santykius tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos[4].

4 — Septyni susitarimai sudaryti dėl laisvo asmenų judėjimo, oro transporto, prekių ir keleivių vežimo geležinkeliais ir keliais, prekybos žemės ūkio produktais, abipusio atitikties įvertinimo pripažinimo, Vyriausybės vykdomų viešųjų pirkimų tam tikrų aspektų, bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje. Žr. 2002 m. balandžio 4 d. Tarybos ir Komisijos sprendimą 2002/309/EB, Euratomas dėl bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje susitarimo, dėl septynių susitarimų sudarymo su Šveicarijos Konfederacija (OL L 114, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba: 11 sk., 41 t., p. 89).

6. Susitarimo I skyriaus 1 straipsnyje nustatyta:

„Numatytas tikslas Europos bendrijos valstybių narių ir Šveicarijos piliečiams yra:

a) suteikti teisę atvykti į šalį, apsigyventi joje, dirbti pagal darbo sutartį, steigti savo verslą bei pasilikti Susitariančiosios Šalies teritorijoje;

b) sudaryti palankesnes sąlygas teikti paslaugas Susitariančiosios Šalies teritorijoje ir visų pirma liberalizuoti trumpalaikių paslaugų teikimą;

<...>“

7. Susitarimo 2 straipsnyje „Diskriminacijos uždraudimas“ nustatyta:

„Taikant Susitarimo I, II ir III priedų nuostatas, vienos Susitariančiosios Šalies piliečiai, teisėtai gyvenantys kitos Susitariančiosios Šalies teritorijoje, negali būti diskriminuojami dėl pilietybės.“

8. Susitarimo 4 straipsnyje įtvirtinta:

„Pagal I priedo nuostatas užtikrinama teisė gyventi ir vykdyti ekonominę veiklą, jeigu 10 straipsnyje nenurodyta kitaip.“

9. Susitarimo 5 straipsnio „Paslaugas teikiantys asmenys“ 3 dalyje nustatyta:

„Europos bendrijos valstybių narių ar Šveicarijos piliečiai, kurie atvyksta į Susitariančiosios Šalies teritoriją tik gauti paslaugų, turi teisę atvykti ir gyventi.“

10. Pagal susitarimo 15 straipsnį šio susitarimo priedai ir protokolai yra neatskiriama jo dalis.

11. Susitarimo 16 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Siekdamos šiame Susitarime numatytų tikslų, Susitariančiosios Šalys imasi visų priemonių, reikalingų užtikrinti tam, kad teisės ir įsipareigojimai, atitinkantys Europos bendrijos teisės aktuose nurodytas teises ir įsipareigojimus, į kuriuos daroma nuoroda, būtų taikomi jų santykiuose.

2. Kadangi taikant šį Susitarimą reikia naudoti Bendrijos teisės sąvokas, atsižvelgiama į susijusią Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktiką, priimtą prieš Susitarimo pasirašymo dieną. Šveicarija informuojama apie teismo praktiką, priimtą po šio Susitarimo pasirašymo dienos. Tam, kad būtų užtikrintas tinkamas Susitarimo veiksmingumas, Jungtinis komitetas kurios nors Susitariančiosios Šalies prašymu nustato šios teismo praktikos reikšmę."

2. Susitarimo I priedas

12. Susitarimo I priede „Laisvas asmenų judėjimas" yra septyni skyriai: I – Bendrosios nuostatos, II – Pagal darbo sutartį dirbantys asmenys, III – Savarankiškai dirbantys asmenys, IV – Paslaugų teikimas, V – Ekonominės veiklos nevykdantys asmenys, VI – Nekilnojamojo turto įsigijimas ir VII – Pereinamojo laikotarpio nuostatos ir susitarimo plėtojimas.

13. I priedo II skyriuje („Pagal darbo sutartį dirbantys asmenys") yra ir 9 straipsnis „Vienodas požiūris", kuriame nustatyta:

„1. Darbuotojui, kuris yra Susitariančiosios Šalies pilietis, turi būti sudarytos tos pačios įdarbinimo ir darbo sąlygos kaip ir vietiniams darbuotojams kitos Susitariančiosios Šalies teritorijoje, nepaisant jo pilietybės, ypač nustatant darbo užmokestį, atleidžiant iš darbo, o bedarbystės [nedarbo] atveju – grąžinant arba vėl priimant į darbą.

2. Pagal darbo sutartį dirbantis asmuo ir jo šeimos nariai, nurodyti šio priedo 3 straipsnyje, naudojasi vienodomis mokestinėmis ir socialinėmis lengvatomis kaip vietiniai darbuotojai ir jų šeimos nariai.

<…>"

14. I priedo III skyriuje („Savarankiškai dirbantys asmenys") yra penki straipsniai (12–16 straipsniai). I priedo 12 straipsnyje nustatytos tokios leidimo gyventi gavimo sąlygos:

„1. Vienos Susitariančiosios Šalies pilietis, norintis įsisteigti kitos Susitariančiosios Šalies teritorijoje tam, kad galėtų verstis savarankiškai dirbančių asmenų veikla (toliau – savarankiškai dirbantis asmuo), turi gauti leidimą gyventi, galiojantį bent penkerius metus nuo jo išdavimo dienos, jei jis pateikia kompetentingoms nacionalinėms institucijoms įrodymus, jog jis šiuo tikslu yra įsisteigęs arba nori įsisteigti.

2. Leidimas gyventi automatiškai pratęsiamas mažiausiai penkerių metų laikotarpiui, jeigu savarankiškai dirbantis asmuo kompetentingoms valdžios institucijoms pateikia įrodymus, kad jis verčiasi savarankiška ekonomine veikla.

3. Susitariančiosios Šalys, išduodamos leidimus gyventi, negali reikalauti savarankiškai dirbančio asmens pateikti daugiau dokumentų nei toliau nurodyta:

a) dokumento, su kuriuo tas asmuo atvyko į šalį;

b) 1 ir 2 dalyje nurodytų įrodymų.

4. Leidimas gyventi galioja visoje leidimą išduodančios valstybės teritorijoje.

5. Leidimo gyventi galiojimui neturi įtakos, jeigu šalyje negyvenama trumpiau nei šešis mėnesius iš eilės ir yra atliekama karinė tarnyba.

<…>“

15. I priedo 15 straipsnyje („Vienodas požiūris“) nustatyta:

„1. Dėl teisės užsiimti savarankiškai dirbančių asmenų veikla ir ja verstis savarankiškai dirbančiam asmeniui priimančiojoje šalyje sudaromos ne mažiau palankios sąlygos nei tos šalies piliečiams.

2. Šio priedo 9 straipsnio nuostatos *mutatis mutandis* taikomos šiame skyriuje minėtiems savarankiškai dirbantiems asmenims.“

16. Pagal I priedo 23 straipsnį („Paslaugas gaunantys asmenys“):

„1. Paslaugas gaunančiam asmeniui, kaip apibrėžta šio susitarimo 5 straipsnio 3 dalyje, leidimas gyventi nereikalaujamas trijų mėnesių ar trumpesniam gyvenimo laikotarpiui. Ilgesniam nei trijų mėnesių laikotarpiui paslaugas gaunančiam asmeniui išduodamas leidimas gyventi, atitinkantis paslaugos teikimo trukmę. Jam per jo gyvenimo laikotarpį gali būti netaikoma socialinės apsaugos sistema.

2. Leidimas gyventi galioja visoje leidimą išduodančios valstybės teritorijoje.“

D — *Regioninis teisinis pagrindas*

17. Forarlbergo federalinės žemės Medžioklės įstatymo (*Vorarlberger Gesetz über das Jagdwesen*)[5] 2 straipsnio redakcijoje, taikytinoje šioje byloje, nustatyta:

„Teisės medžioti turinys ir jos įgyvendinimas

5 — LGBl Nr. 32/1988 su vėlesniais pakeitimais.

1. Teisė medžioti yra bet kokios medžioklės pagrindas. Ji susijusi su žemės nuosavybe ir apima teisę rūpintis gyvūnais, juos medžioti ir pasiimti sumedžiotą žvėrieną. <...>“

18. Minėto įstatymo 20 straipsnyje nustatyta:

„Medžioklės ploto nuoma

1. Medžioklės plotas gali būti išnuomojamas tiesioginio sandorio, konkurso ar viešo aukciono būdu. Medžioklės plotą nuomojantys teisę medžioti turintys asmenys teisę medžioti privalo įgyvendinti pagal 3 straipsnyje nustatytus principus.

<...>

6. Federalinės žemės vyriausybė nutarimu nustato detalias medžioklės ploto nuomos procedūros taisykles.“

19. Pagal Forarlbergo federalinės žemės Medžioklės rinkliavos įstatymo (*Vorarlberger Gesetz über die Erhebung einer Jagdabgabe*)[6] 1 straipsnį už pasinaudojimą teise medžioti mokėtina rinkliava. Pagal minėto įstatymo 2 straipsnį rinkliavos mokėtojas yra teisę medžioti turintis asmuo, o perleidus šią teisę nuomininkui – asmuo, kuriam perleista teisė medžioti.

20. Minėto įstatymo 3 straipsnyje nustatyta, kad medžioklės nuomos atveju rinkliavos dydis skaičiuojamas nuo metinio nuomos mokesčio sumos su papildomai sutartų paslaugų kaina. Papildomomis paslaugomis nelaikoma medžioklės priežiūra ir išlaidos, susijusios su medžioklės ir žvėrių padaryta žala.

21. Pagal minėto įstatymo 4 straipsnio 1 dalį asmenims, kurių pagrindinė gyvenamoji vieta yra Austrijoje, Sąjungos piliečiams, taip pat fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie pagal Europos teisę prilyginami minėtiems asmenims, nustatytas 15 % rinkliavos tarifas nuo apmokestinamosios vertės. Pagal minėto įstatymo 4 straipsnio 2 dalį visiems kitiems asmenims nustatytas 35 % rinkliavos tarifas nuo apmokestinamosios vertės.

III — Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

22. 2002 m. sausio 8 d. Šveicarijos piliečiai A. Hengartner ir R. Gasser sudarė medžioklės ploto Austrijoje nuomos sutartį šešerių metų laikotarpiui (nuo 2002 m. balandžio 1 d. iki 2008 m. kovo 31 d.).

6 — LGBl Nr. 28/2003.

23. Medžioklei vykdyti pareiškėjai pagrindinėje byloje turi medžiotojų namelį Forarlbergo federalinėje žemėje. Dėl medžioklės jie reguliariai lankosi šioje teritorijoje, t. y. kartą per savaitę. Jie išsinuomojo šaldymo kamerą ir mėsinę sumedžiotai žvėrienai parduoti. Be to, dviem asmenims, atsakingiems už medžioklės ploto priežiūrą, jie mokėjo atlyginimą ir padengė žvėrių pašarų išlaidas.

24. 2007 m. balandžio 1 d. Forarlbergo federalinės žemės mokesčių administratoriaus sprendimu pareiškėjams nustatyta 35 % apmokestinamosios vertės medžioklės rinkliava, t. y. 4 359,30 eurų už medžioklės metus nuo 2007 m. balandžio 1 d. iki 2008 m. kovo 31 dienos. Dėl šio sprendimo pareiškėjai pateikė skundą.

25. 2007 m. spalio 17 d. sprendimu mokesčių administratorius atmetė skundą grįsdamas tuo, kad padidinto rinkliavos tarifo taikymas pareiškėjams pagrindinėje byloje yra teisėtas. Mokesčių administratorius taip pat nurodė, kad EB-Šveicarijos susitarimas netaikytinas įgyvendinant teisę medžioti ir su ja susijusioms rinkliavoms.

26. A. Hengartner ir R. Gasser kreipėsi į *Verwaltungsgerichtshof* iš esmės tvirtindami, kad pažeista jų įsisteigimo laisvė ir vienodo požiūrio principas. Jie nurodė, kad medžioklė, kaip ir žvejyba ar žemės ūkis, yra ekonominė veikla, ypač jei per metus sumedžiojama daugiau nei 50 žvėrių ir parduodama daugiau nei tona žvėrienos. Jų nuomone, šiuo klausimu visiškai nereikšminga tai, ar nagrinėjama veikla yra pelninga, ar ne.

27. Taigi pareiškėjai pagrindinėje byloje teigia, kad Forarlbergo federalinės žemės mokesčių administratorius turėjo taikyti 15 % rinkliavos tarifą, kad išvengtų Sąjungos teisėje draudžiamos diskriminacijos dėl pilietybės.

28. Priešingai, mokesčių administratorius teigia, kad medžioklė turi būti laikoma sportu, kurio tikslas nėra gauti pastovių pajamų, ir kad nagrinėjamu atveju žvėriena nebuvo parduodama vykdant profesinę veiklą. Pareiškėjų pagrindinėje byloje nurodytas pašarų žvėrims pirkimas ir žvėrienos pardavimas nėra savarankiška ekonominė veikla.

29. *Verwaltungsgerichtshof* nurodo, kad EB 43 straipsnio materialioji taikymo sritis apibrėžiama remiantis įsisteigimo ir savarankiškai dirbančių asmenų veiklos požymiais. Jo nuomone, šiuo atveju neatmestina, kad yra sukurta nuolatinė buveinė ilgam laikotarpiui ir tenkinamos sąlygos dėl savarankiškai dirbančių asmenų veiklos. Todėl kyla klausimas, ar teisės medžioti įgyvendinimas yra ekonominė veikla, būtent tuo atveju, kai tikslas siekti pelno nėra pagrindinis. Tačiau siekis gauti pelno iš nagrinėjamos veiklos, kurią prireikus galima būtų įvardyti kaip savarankiškai

dirbančių asmenų veiklą, taip pat gali būti svarbus kriterijus.

30. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris abejoja dėl Sąjungos teisės aiškinimo šiuo aspektu, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar medžioklė, jei teisę medžioti turintis asmuo sumedžiotą žvėrieną parduoda šalies teritorijoje, yra savarankiškai dirbančių asmenų veikla EB 43 straipsnio prasme, net jei, bendrai paėmus, šia veikla nesiekiama pelno?“

IV — Teisingumo Teismui siūlomi atsakymai

31. Pareiškėjų pagrindinėje byloje nuomone, į prejudicinį klausimą reikėtų atsakyti taip:

„Medžioklė yra savarankiškai dirbančių asmenų veikla pagal EB 43 straipsnį, nepaisant to, kad bendrai iš šios veiklos negaunama pelno, ypač jei asmuo, turintis teisę medžioti, parduoda sumedžiotą žvėrieną šalyje arba atlieka būtinus pirkimus (pavyzdžiui, perka pašarus žvėrims), arba medžioja bent šešerius metus (žemės nuomos sutarties trukmė), arba kitoje valstybėje narėje išlaiko stabilią ir ilgalaikę infrastruktūrą (medžioklės namelį, šaldymo kamerą, medžioklės plotų prižiūrėtojus).“

32. Forarlbergo *Landesregierung* (Forarlbergo žemės vyriausybė) siūlo Teisingumo Teismui atsakyti į prejudicinį klausimą taip:

„Net jei teisę medžioti turintis asmuo parduoda žvėrieną nacionalinėje teritorijoje, bet iš to negauna pelno ir vykdo medžioklės veiklą, iš esmės poilsio, o ne pelno siekimo tikslu medžioklė nėra savarankiškai dirbančių asmenų veikla pagal [susitarimo] I priedo 12 straipsnį.“

33. Austrijos vyriausybės nuomone, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip:

„Net jei teisę medžioti turintis asmuo parduoda žvėrieną nacionalinėje teritorijoje, bet iš to negauna pelno, ir, atsižvelgiant į esamas aplinkybes, vykdo medžioklės veiklą iš esmės poilsio, o ne pelno siekimo tikslu, medžioklė nėra savarankiškai dirbančių asmenų veikla pagal [susitarimo] I priedo 12 straipsnį

kartu su minėto susitarimo 16 straipsniu ir EB 43 straipsniu.“

34. Komisija siūlo nuspręsti, kad:

„Medžioklė pagal medžioklės ploto nuomos sutartį nėra veikla pagal EB 43 straipsnį, jeigu ji vykdoma poilsio tikslu, ir sumedžiotos žvėrienos pardavimas tėra šalutinės svarbos.“

V — Analizė

A — *EB 43 straipsnio taikymas*

35. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė klausimą, kad sužinotų, ar ir kokiomis aplinkybėmis medžioklė gali būti kvalifikuojama kaip savarankiškai dirbančių asmenų veikla pagal EB 43 straipsnį, net jei šia veikla nesiekiama pelno.

36. Pareiškėjai pagrindinėje byloje ir Komisija rėmėsi minėtu teisiniu pagrindu savo rašytinėse pastabose. Priešingai, Forarlbergo *Landesregierung* ir Austrijos vyriausybė mano, kad verčiau reiktų aiškinti EB-Šveicarijos susitarimą.

37. Nėra jokios abejonės, kad Šveicarijos piliečiai, kaip trečiųjų šalių piliečiai, negali remtis EB 43 straipsniu, kad šios bylos aplinkybėmis galėtų įgyvendinti minėtoje nuostatoje įtvirtintas teises[7].

38. Šveicarijos piliečių A. Hengartner ir R. Gasser padėtis nepriklauso EB 43 straipsnio taikymo sričiai. Todėl pagrindinėje byloje negali būti nagrinėjamas klausimas, ar teisės medžioti pagal medžioklės ploto nuomos sutartį įgyvendinimas yra veikla pagal EB 43 straipsnį.

39. Tačiau būtina nustatyti, ar Teisingumo Teismas gali pateikti kitų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui naudingų aiškinimo elementų.

40. Manau, kad taip. Atsižvelgiant į pakankamai detalias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuorodas, reikėtų suprasti prejudicinį klausimą kaip susijusį

7 — Žr., pavyzdžiui, 1992 m. birželio 25 d. Sprendimą *Ferrer Laderer* (C-147/91, Rink. p. I-4097, 7 punktas) ir 1998 m. spalio 29 d. Sprendimą *Awoyemi* (C-230/97, Rink. p. I-6781, 29 punktas).

ne su įsisteigimo laisve pagal EB sutartį, bet su „savarankiškai dirbančių asmenų“ teisėmis pagal susitarimo I priedo 12 straipsnį. Iš tiesų atrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar nuostatos dėl savarankiškai dirbančių asmenų teisių pagal susitarimą draudžia valstybėje narėje nuomininkams Šveicarijos piliečiams taikyti tokią rinkliavą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuomet taikomas didesnis tarifas, palyginti su tuo, kuris taikomas valstybių narių piliečiams.

42. Šiame sprendime Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad susitarimas buvo pasirašytas po to, kai 1992 m. gruodžio 6 d. Šveicarijos Konfederacija atsisakė pasirašyti 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimą (OL L 1, 1994, p. 3, toliau – EEE), ir kad atsisakydama Šveicarijos Konfederacija nepasirašė ekonomiškai integruoto vieneto su vientisa rinka, pagrįsta bendromis taisyklėmis tarp jo narių, projekto, bet pasirinko dvišalių susitarimų su Sąjunga ir jos valstybėmis narėmis konkrečiose srityse būdą[9].

B — *Susitarimas*

43. Taip nusprendęs, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Šveicarijos Konfederacija neprisijungė prie Sąjungos vidaus rinkos ir todėl Sąjungos teisės nuostatų, susijusių su vidaus rinka, išaiškinimas negali būti automatiškai perkeltas į susitarimo išaiškinimą, jeigu tai aiškiai nenumatyta pačiame susitarime[10].

1. Bendros pastabos dėl susitarimo

41. Teisingumo Teismas jau yra keletą kartų sprendęs dėl šio susitarimo aiškinimo, be kita ko, byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Grimme*[8].

44. Būtina atkreipti dėmesį, kad tarptautinė sutartis turi būti aiškinama atsižvelgiant ne tik į jos tekstą, bet ir į tikslus. Vienos konvencijos 31 straipsnyje šiuo klausimu nustatyta, kad sutartis aiškinama laikantis geros valios principų, atsižvelgiant į joje vartojamų

8 — 2009 m. lapkričio 12 d. Sprendimas (C-351/08, Rink. p. I-10777). Žr. taip pat 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Stamm ir Hauser* (C-13/08, Rink. p. I-11087) ir 2010 m. vasario 11 d. Sprendimą Fokus Invest (C-541/08, Rink. p. I-1025). Visos šios bylos buvo išspręstos be generalinio advokato išvadų.

9 — Žr. šiuo klausimu minėtų sprendimų Grimme 27 punktą ir Fokus Išvest 27 punktą.

10 — Žr. šiuo klausimu minėto Sprendimo Grimme 27 ir 29 punktus bei nurodytą teismų praktiką.

sąvokų įprastą reikšmę sutarties kontekste ir atsižvelgiant į sutarties dalyką bei jos tikslą[11].

45. Dėl EB-Šveicarijos susitarimo būtina pabrėžti, kad kalbama apie tarptautinės sutarties, kurią sudarė Europos bendrija ir jos valstybės narės su trečiąja šalimi, aiškinimą. Tiesa, kad Bendrija taip pat yra sudariusi tarptautinių sutarčių, kurių skelbiamas tikslas yra pagrindinių laisvių taikymo išplėtimas ir į trečiąsias šalis ar numatančių įstojimo į Sąjungą perspektyvą[12]. Tačiau taip nėra susitarimo su Šveicarijos Konfederacija atveju. Ne visos pagrindinės laisvės yra aptariamos susitarime ir prisijungimo perspektyvos jame nėra. Taigi EB-Šveicarijos susitarimą būtina aiškinti kaip klasikinę tarptautinę sutartį, t. y. laikantis susitarimo teksto, kaip nustatyta Vienos konvencijoje[13]. Todėl, aiškinant susitarimo nuostatas, dinamiškas ir teleologinis požiūriai man atrodo netinkami.

46. Be to, būtina pabrėžti, kad nors susitarimas apima daug Sąjungos teisės sričių, jo apimtis išlieka ribota dėl pavienio nuostatų pobūdžio bei dėl to, kad yra nuostatų, kuriomis siekiama apriboti susitarimo materialinę ar laikinąją taikymo sritį[14] ar ją apibrėžti ir kurios yra nežinomos Sąjungos teisėje[15]. Be to, net jei pagal minėto susitarimo 16 straipsnio 2 dalį Teisingumo Teismo praktika yra taikytina, ši nuostata apima tik iki susitarimo pasirašymo 1999 m. birželio 21 d. priimtus sprendimus. Pagal tą pačią nuostatą su visa vėlesne teismų praktika Šveicarija yra supažindinama, o Jungtinis komitetas bet kurios Susitariančiųjų Šalių prašymu nustato tokios teismo praktikos poveikį minėtai ne Sąjungos valstybei.

47. Prašyme priimti prejudicinį sprendimą aprašytą situaciją būtina nagrinėti atsižvelgiant į minėtus argumentus.

2. Susitarimo nuostatos dėl savarankiškai dirbančių asmenų teisių

48. Susitarimo nuostatų, susijusių su savarankiškai dirbančiais asmenimis, nėra

11 — Žr., be kita ko, 1999 m. kovo 2 d. Sprendimą Eddline El-Yassini (C-416/96, Rink. p. I-1209, 47 punktas).

12 — EEE susitarimas ar asociacijos su Turkija susitarimas, pasirašytas 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje, tarp Turkijos Respublikos ir EEB Valstybių narių bei Bendrijos pastarosios vardu sudarytas ir patvirtintas Tarybos 1963 m. gruodžio 23 d. Sprendimu Nr. 64/732 (OL 217, 1964, p. 3685, toliau – Asociacijos tarp EEB ir Turkijos susitarimas).

13 — Pagal A. Borghi nuomonę, pateiktą „La libre circulation des personnes entre la Suisse et l'UE", *Éditions Interuniversitaires Suisses*, 2010, p. 2, doktrinoje vienbalsiai pritariama tokiam požiūriui.

14 — Dėl, pavyzdžiui, paslaugų teikėjų, žr. I priedo 17 ir paskesnius straipsnius.

15 — Žr. diskriminacijos uždraudimo nuostatas septyniuose susitarimuose (žr. šios išvados 19 išnašą).

daug. I priedo III skyriuje yra penki straipsniai. Apibendrinant pažymėtina, kad priedo 12 straipsnis susijęs tik su savarankiškai dirbantiems asmenims taikomomis sąlygomis gauti leidimą gyventi, o kituose straipsniuose (nuo 13 iki 16) ši teisė tik patikslinama. Nagrinėjamos nuostatos taikomos tik fiziniams asmenims[16].

49. Būtina pabrėžti, kad susitarime tiesiog pripažįstama kiekvieno savarankiškai dirbančio asmens teisė įvažiuoti ir gyventi bei teisė į priimančioje šalyje suteikiamas vienodas kaip ir tos šalies piliečiams sąlygas, susijusias su savarankiškos veiklos pradėjimu ir vykdymu.

50. Todėl savarankiškai dirbantiems asmenims susitarimu užtikrinamų teisių apibrėžimas yra kur kas siauresnis nei įsisteigimo laisvė, nustatyta EB sutartyje, kaip ji aiškinama Teisingumo Teismo praktikoje.

51. Mokesčių klausimai nagrinėjami susitarime tik atskirais atvejais. Tiesa, kad I priedo 15 straipsnio 2 dalyje remiamasi minėto priedo 9 straipsnio 2 dalimi. Tačiau ten nurodomi mokesčių klausimai susiję su socialiniu draudimu, o ne rinkliavos dėl atitinkamos veiklos, kaip antai pagrindinėje byloje, vykdymu[17]. 21 straipsnio, susijusio su susitarimais dėl dvigubo apmokestinimo, nuostatos taip pat nesusijusios su nagrinėjama byla. Todėl nei susitarimo tikslai, nei nuorodos dėl Susitariančiųjų Šalių ketinimų negalėtų pateisinti tokio susitarimo aiškinimo, kad susitarimas draudžia savarankiškai dirbančių asmenų mokestinę diskriminaciją pagrindinės bylos aplinkybėmis.

52. Todėl nesant būtinybės nagrinėti klausimo, ar ir kokiomis sąlygomis medžioklė galėtų būti kvalifikuojama kaip savarankiška ekonominė veikla, manau, kad susitarimu savarankiškai dirbantiems asmenims suteikiamos teisės daugiausia susijusios su leidimo gyventi gavimo sąlygomis bei teise į vienodą požiūrį dėl savarankiškos veiklos pradėjimo ir vykdymo. Bet kuriuo atveju šios nuostatos neleidžia teigti, kad medžioklės plotų nuomai

16 — Minėtame Sprendime *Fokus Invest* Teisingumo Teismas pažymėjo, kad susitarimo 1 straipsnyje apibrėžti jo tikslai, kaip nurodyta šioje nuostatoje, yra nustatyti valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos piliečių naudai, todėl – fiziniams asmenims, ir kad visos susitarimo nuostatose nurodytos asmenų, valstybių narių ir Šveicarijos piliečių kategorijos, išskyrus paslaugas teikiančius ir gaunančius asmenis, pagal pobūdį apima fizinius asmenis (šiuo klausimu žr. minėtų sprendimų *Grimme* 33 ir 34 punktus ir *Fokus Invest* 29 punktą).

17 — 9 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pagal darbo sutartį dirbantis asmuo ir jo šeimos nariai, nurodyti šio priedo 3 straipsnyje, naudojasi vienodomis mokesčių lengvatomis ir gauna socialines išmokas kaip ir tos šalies pagal darbo sutartį dirbantys piliečiai ir jų šeimos nariai. Būtina pabrėžti, kad mokesčių lengvatų ir socialinių išmokų sąvoka, pateikta šiame straipsnyje, perkelta iš 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15) 7 straipsnio 2 dalies.

Austrijoje taikomo mokesčio, apskaičiuoto pagal didesnį nei valstybių narių piliečiams tarifą, taikymas trečiųjų šalių piliečiams būtų nesuderinamas su susitarimo dėl savarankiškai dirbančių asmenų nuostatomis.

53. Todėl manau, kad I priedo 12 ir 15 straipsniais nedraudžiama, kad dėl ginčijamos rinkliavos Šveicarijos piliečiai ir Sąjungos piliečiai būtų skirtingai traktuojami mokesčių prasme.

54. Tačiau būtina patikrinti, ar toks požiūris neprieštarauja bendram diskriminacijos draudimo principui, įtvirtintam susitarime.

3. Diskriminacijos draudimo principas susitarime

55. Susitarimo 2 straipsnyje nustatytas draudimas diskriminuoti dėl pilietybės. Šiame straipsnyje įtvirtinta, kad vienos Susitariančiosios Šalies piliečiai, teisėtai gyvenantys kitos Susitariančiosios Šalies teritorijoje, nebus diskriminuojami dėl pilietybės, taikant ir remiantis susitarimo I, II ir III priedų nuostatomis.

56. Taigi kyla klausimas, ar šio draudimo taikymo sritis yra analogiška draudimo, numatyto EB sutartyje, taikymo sričiai.

57. Mano nuomone, dabartinio taikomo teisinio reguliavimo atveju diskriminacijos draudimas Europos bendrijos ir Šveicarijos santykiuose yra santykinis ir nėra toks pats kaip santykiuose Sąjungoje ir EEE. Dėl to verta pabrėžti, kad EB 12 straipsnis, kaip ir EEE 4 straipsnis, draudžia bet kokią diskriminaciją dėl pilietybės atitinkamose jų reguliuojamose srityse. EB-Šveicarijos susitarime taip pat įtvirtintas diskriminacijos draudimo principas, tačiau jis yra ribotas ir sąlyginis.

58. Be to, septyni atskiri susitarimai, kuriais reguliuojami Europos bendrijos ir Šveicarijos santykiai, turi aiškų sektorinį pobūdį[18]. Dėl šių susitarimų buvo deramasi tuo pačiu metu, tačiau atskirai. Nei jų struktūra, nei tikslai nėra tapatūs. Dėl vienodo požiūrio principo pasakytina, kad atitinkamos šių septynių

18 — Žr. šios išvados 4 išnašą.

susitarimų nuostatos, net jeigu jos yra numatytos, nėra tapačios savo turiniu ir taikymo sritimi[19].

Šveicarijos piliečiams dėl medžioklės ploto nuomos Austrijoje.

4. Paslaugas gaunančių asmenų teisės pagal susitarimą

59. Taip pat dėl medžioklės apmokestinimo būtina pabrėžti, kad bent dviejose Susitariančiosiose Šalyse, t. y. Šveicarijoje ir Austrijoje, taikomuose teisės aktuose, atrodo, numatyta, kad diskriminacijos draudimo principas šiai sričiai netaikomas[20].

61. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą akivaizdu, kad prieš nacionalinę administracinės valdžios instituciją buvo remtasi nuostatomis, susijusiomis su laisve teikti paslaugas. Manau, kad išvadoms papildyti būtina panagrinėti ir šį aspektą.

60. Todėl pats diskriminavimo uždraudimo principas, toks, koks jis numatytas susitarime ir aiškinamas pagal Vienos konvenciją, nedraudžia nagrinėjamų nuostatų, kuriomis nustatomas padidinto tarifo mokesčio taikymas

62. Iš tiesų Teisingumo Teismas nagrinėjo panašios situacijos teisinę kvalifikaciją Sprendime *Jägerskiöld*[21]. Ši byla susijusi su teisės žvejoti suteikimu ir atitinkamo leidimo išdavimu. Teisingumo Teismas nusprendė, jog veikla, kuria atlygintinai ir tam tikromis sąlygomis tretiesiems asmenims suteikiamas vandens telkinys žvejybai, yra, jeigu ji turi tarpvalstybinį elementą, paslaugos teikimas pagal EB sutarties 59 ir paskesnius straipsnius (po pakeitimo – EB 49 ir paskesni straipsniai). Teisingumo Teismas taip pat nusprendė dėl kitų Sutartyje nustatytų teisių taikymo. Teisingumo Teismas nurodė, kad fakto, jog teisė žvejoti ar atitinkami leidimai yra nustatomi dokumentais, kuriuos, kaip tokius, galima mainyti, nepakanka, kad juos būtų galima

19 — Dėl diskriminacijos draudimo principo kituose susitarimuose (minėtuose šios išvados 4 išnašoje) žr. Susitarimo dėl oro transporto 3 ir 23 straipsnius; Susitarimo dėl prekių ir keleivių vežimo geležinkeliais ir keliais 1 ir 38 straipsnius bei Susitarimo dėl Vyriausybės vykdomų viešųjų pirkimų tam tikrų aspektų 3, 4 ir 6 straipsnius.

20 — Taigi atsakovė pagrindinėje byloje prie savo pateiktų rašytinių pastabų pridėjo 2007 m. spalio 17 d. nacionalinių institucijų priimtą sprendimą (minėtą šios išvados 25 punkte), kuris yra apskųstas pagrindinėje byloje. Šiame sprendime Austrijos institucijos remiasi nuostatomis, taikomomis Šveicarijoje. Iš šių elementų atrodo, kad susijusiuose teisės aktuose skirtingai traktuojami ne tik Šveicarijos piliečiai ir užsienio piliečiai, bet ir patys Šveicarijos piliečiai, nelygu kantonas, iš kurio jie kilę. Taigi kai kurios Susitariančiosios Šalys nemanė privalančios pakeisti savo nacionalines nuostatas šiuo klausimu, ir Susitariančiųjų Šalių praktika neatitinka pareiškėjų pagrindinėje byloje siūlomo aiškinimo.

21 — 1999 m. spalio 21 d. Sprendimas (C-97/98, p. I-7319).

priskirti Sutarties nuostatų, susijusių su laisvu prekių judėjimu, taikymo sričiai.

63. Atrodo, kad šią teismo praktiką galima taikyti medžioklės ploto nuomai.

64. Taigi veikla, kuria atlygintinai ir tam tikromis sąlygomis tretiesiems asmenims suteikiamas medžioklės plotas, yra, jeigu ji turi tarpvalstybinį elementą, paslaugos teikimas, priskiriamas laisvo paslaugų judėjimo sričiai.

65. Tačiau šiuo atveju A. Hengartner ir R. Gasser yra ne paslaugos teikėjai, o paslaugas gaunantys asmenys. Todėl būtina išnagrinėti, kaip aiškinamos specifinės nuostatos, susijusios su susitarime numatytų paslaugas gaunančių asmenų teisėmis.

66. Akivaizdu, kad net jei susitarimas apima laisvą paslaugų teikimą, jo taikymo sritis nėra tapati atitinkamų EB sutarties nuostatų taikymo sričiai.

67. Minėtame Sprendime *Grimme* Teisingumo Teismas pabrėžė, kad pagal susitarimo 1 straipsnio b punktą jo tikslas yra sudaryti palankesnes sąlygas teikti paslaugas Susitariančiosios Šalies teritorijoje ir visų pirma liberalizuoti trumpalaikių paslaugų teikimą[22]. Tačiau Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad susitarime numatyta teisė teikti paslaugas kitos Susitariančiosios Šalies teritorijoje susitarimo 5 straipsnio 1 dalimi ir I priedo 17 straipsnio a punktu ribojama iki 90 faktinių darbo dienų per kalendorinius metus. Pagal I priedo 19 straipsnį priimanti valstybė negali nustatyti paslaugas teikiančiam asmeniui blogesnių sąlygų nei savo piliečiams, vadovaujantis šio susitarimo I–III priedų nuostatomis[23].

68. Kalbant apie paslaugas gaunančius asmenis, pasakytina, kad jų teisės, kurios užtikrinamos susitarime, iš esmės yra susijusios su teise gyventi tam tikroje šalyje. Nustatyta, kad paslaugas gaunantiems asmenims nereikia leidimo gyventi trijų mėnesių ar trumpesniam laikotarpiui. Ilgesniam nei trijų mėnesių laikotarpiui paslaugas gaunantiems asmenims suteikimas leidimas gyventi laikotarpiui, per kurį teikiamos paslaugos. Šiuo klausimu būtina pabrėžti, kad susitarimo 2 straipsnyje draudžiama ne bet kokia diskriminacija dėl

22 — Minėto Sprendimo *Grimme* 40 punktas.
23 — Minėto Sprendimo *Grimme* 42 punktas.

pilietybės, o tik „taikant ir remiantis susitarimo I, II ir III priedų nuostatomis“.

69. Niekur susitarime nenurodyta, kad jo tikslas yra užtikrinti mokestinę lygybę, susijusią su rinkliavomis už tokias paslaugas, kaip antai medžioklės ploto nuoma. Būtina pabrėžti, kad bet kokio diskriminuojančio apmokestinimo, susijusio su prekyba paslaugomis, draudimas nėra aiškiai nustatytas nei Bendrajame susitarime dėl prekybos paslaugomis (GATS)[24], nei ES steigimo sutartyse, priešingai nei tai nustatyta prekybai prekėmis[25].

70. Toks draudimas, kuomet nėra jokios aiškios nuostatos, draudžiančios kitų Susitariančiųjų Šalių piliečių diskriminaciją mokesčių srityje pagal susitarimą, gali būti priimtinas tik jei tokį draudimą pateisina kitomis minėto susitarimo nuostatomis užtikrinamų teisių aiškinimas. Sąjungoje tai kyla iš nuostatų, susijusių su pagrindinėmis laisvėmis.

71. Susitarimu galėtų būti draudžiami rinkliava ar vienkartinis fiksuoto dydžio mokestis, taikomas paslaugas gaunantiems asmenims, šiems gaunant leidimą gyventi, jei be objektyvios priežasties toks mokestis ar rinkliava būtų didesni nei šalies piliečiams nustatytas tarifas, susijęs su dokumentų išdavimu bendrai palygintinoje situacijoje. Mano nuomone, toks glaudžiai su susitarimu užtikrinamomis teisėmis susijęs mokestis galėtų tiesiogiai pakenkti teisėms, kurios susitarime nustatytos paslaugas gaunantiems asmenims[26]. Tačiau nagrinėjama rinkliava pagrindinėje byloje yra visiškai kitokio pobūdžio.

72. Baigdamas pridursiu, kad vis dėlto, mano nuomone, panašiose situacijose esančių trečiųjų šalių piliečių, kurie teisėtai gyvena Europos Sąjungoje, diskriminacija vien dėl jų pilietybės yra sunkiai suderinama su visų asmenų lygybės prieš įstatymą vizija. Manau, kad tokią diskriminaciją turėtų drausti mūsų konstitucinės vertybės. Tokią paslaugas gaunančių fizinių asmenų, trečiųjų šalių piliečių, tiesioginę diskriminaciją būtų galima suprasti šalyje, kurios ekonominė situacija sunki ir kuriai trūksta užsienio valiutos, tačiau ne Europos Sąjungoje. Taigi apgailestaudamas

24 — Žr. 1994 m. gruodžio 22 d. Sprendimą 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos Bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 21 t., p. 80), kuriuo Taryba patvirtino PPO steigimo sutartį ir jos 1–3 prieduose pateiktus susitarimus, tarp kurių yra ir GATS. GATS XIV straipsniu panaikintos kai kurios mokestinės priemonės iš susitarime nustatytų bendrųjų pareigų taikymo srities.

25 — Žr. GATT III:2 straipsnį, EB 90 straipsnį ir EEE susitarimo 14 straipsnį.

26 — Teisingumo Teismas jau sprendė dėl kito susitarimo iš dalies panašioje situacijoje, t. y. susitarimo tarp EEB ir Turkijos: 2009 m. rugsėjo 17 d. Sprendimas *Sahin* (C-242/06, Rink. p. I-8465, 75 punktas), dėl specifinės „standstill“ išlygos, nustatytos Asociacijos tarybos sprendimo Nr. 1/80 dėl asociacijos plėtros 13 straipsnyje.

konstatuoju, kad trečiųjų šalių piliečių atžvilgiu šiuo metu Europos Sąjungos teisėje ši vizija nėra įgyvendinta.

73. Taigi susitarimo nuostatomis, susijusiomis su paslaugas gaunančiais asmenimis, nedraudžiama, kad pagrindinės bylos aplinkybėmis iš Šveicarijos piliečio, kaip paslaugas gaunančio asmens, būtų imama kitokia rinkliava dėl medžioklės ploto nuomos.

VI — Išvada

74. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui *Verwaltungsgerichtshof* atsakyti taip:

„Pagrindinės bylos aplinkybėmis EB 43 straipsnis negali būti taikomas.

Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimu dėl laisvo asmenų judėjimo, pasirašytu Liuksemburge 1999 m. birželio 21 d., nedraudžiama taikyti tokių nacionalinių nuostatų, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kurių pagrindu Šveicarijos piliečiams, imant rinkliavą už teisės medžioti įgyvendinimą, taikomas didesnis rinkliavos tarifas nei Europos Sąjungos piliečiams."